

terugblik **2023**
Stichting Steenbreek

Inhoud

Woord van de voorzitter, Wout Veldstra	3	Pientere Tuinen	11
Nieuwe Steenbreekgemeenten 2023	4	Nieuw op steenbreek.nl	11
Werkbezoek Vlaanderen	5	Steenbreek(gemeenten) in de praktijk	11
Online Expertmeetings	5	Steenbreektrofee	12
Kennisontwikkeling	6	In de media	13
Campagnes	7	Een greep uit publieks- en vakmedia	14
Steenbreek Atlas	9	Organisatie 2023	15
Nationale Groendag in Arnhem	9	Steenbreek Missie & Visie	16
Bijeenkomsten	10	Partners	17

Groen helpt!

De campagnes van de politieke partijen zijn voorbij, nu is het zaak een kabinet te formeren. Helaas waren in de verkiezingsprogramma's biodiversiteit en de Europese natuurwet geen item. Toch lijkt menig kiezer wel gemotiveerd om de werkelijke problemen aan de orde te stellen, getuige de ongekend hoge opkomst bij een demonstratie voor het klimaat.

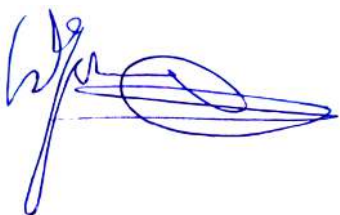
Laten we hopen dat de uitslag van de verkiezingen en een nieuw kabinet de start voor werkelijke vernieuwing kan zijn. Want we hebben heel snel andere maatregelen nodig met alle hens aan dek!

Het bestuur van Stichting Steenbreek heeft in een brainstormsessie de lijnen voor het jaarplan 2024 uitgezet.

We gaan (nog meer) concrete ondersteuning aan de deelnemende gemeenten leveren en daarbij de samenwerking met gelijkgestemde organisaties versterken. Het kabinetsbeleid in de afgelopen jaren heeft op gemeentelijk niveau de nodige consequenties gehad, waardoor nu geld en capaciteit (en kennis) ontbreken om een slagvaardige vergroening te kunnen realiseren. Het is dus werkelijk zaak voor de ngo's om deze koerswijziging zo concreet mogelijk te ondersteunen.

We weten bij Steenbreek inmiddels dat participatie daarbij cruciaal is. Ik blijf het zeggen: concreet met elkaar de handen uit de mouwen steken en aan de slag gaan met de vergroening van onze leefomgeving. Daarmee motiveer je de mensen. Er is geen tijd meer voor uitstel. Meer groen is de goedkoopste en meest effectieve klimaatmaatregel die we ons kunnen voorstellen.

Veel succes!

Wout Veldstra

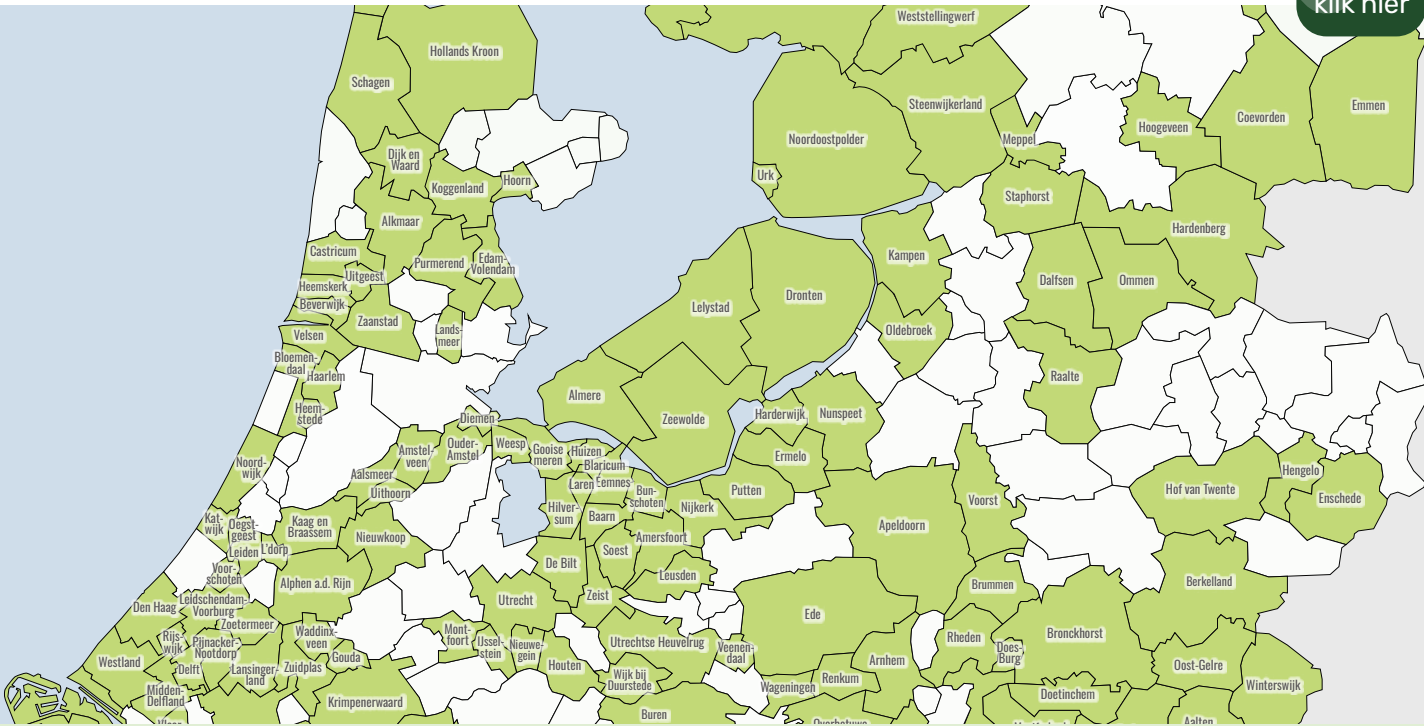
voorzitter Stichting Steenbreek

Nieuwe Steenbreekgemeenten 2023

01	Aalten	08	Gemert-Bakel	15	Kaag en Braassem	22	Ouder-Amstel
02	Asten	09	Haarlem	16	landsmeer	23	Overbetuwe
03	Brunssum	10	Heusden	17	Leudal	24	Raalte
04	Coevorden	11	Hilversum	18	Leusden	25	Staphorst
05	Doesburg	12	Hoeksche Waard	19	Molenlanden	26	Schiermonnikoog
06	Eersel	13	Hoogeveen	20	Oost-Gelre	27	Veenendaal
07	Emmen	14	Horst aan de Maas	21	Opsterland		

Voor alle deelnemende gemeenten, provincies, waterschappen en woningcorporaties. Klik op de knop hiernaast

Kennisontwikkeling

Minder gezondheidsklachten bij mensen met groene tuin

Dit jaar is voor het eerst op grote schaal en met objectieve gegevens over zowel gezondheid als tuingroen onderzocht in hoeverre tuingroen samenhangt met het vóórkomen van aandoeningen. WUR en Nivel concluderen dat het vergroenen van bestaande tuinen niet alleen belangrijk is voor klimaatadaptatie en stedelijke biodiversiteit, maar ook van aanzienlijk belang is voor de gezondheid en het welzijn van de bewoners. Als de woningbouwopgave gerealiseerd wordt via verdichting in de vorm van appartementen, zullen nog meer mensen het zonder privégroen bij huis moeten doen, en dat kan nadelige gevolgen hebben voor de volksgezondheid.

Onderzoek: Gemeenten moeten voortouw nemen bij biodiversiteit

De gemeente moet ingrijpen voor klimaatadaptatie en het grootste deel van de Nederlanders is tegen een groentax. Dat blijkt uit onderzoek van Multiscope dat in opdracht van Stichting Steenbreek onderzoek heeft gedaan onder tuinbezitters. Thema's binnen het onderzoek waren onder meer het klimaat en het vergroenen van de leefomgeving. Van de mensen met een tuin of een balkon erkent 83 procent dat er een klimaatprobleem is. Driekwart van de tuin- of balkonbezitters maakt zich zorgen over de afname van de biodiversiteit.

Boekje 'Aan de slag met biodiversiteit'

Biodiversiteit is het onderwerp van het boekje *Aan de slag met ... Biodiversiteit* dat IPC Groene Ruimte, Vereniging Stadswerk en Stichting Steenbreek uitbrengen. Deze uitgave is in eerste instantie bedoeld voor gemeentelijke organisaties en biedt op een laagdrempelige manier informatie over biodiversiteit en handvatten voor publieksacties.

Campagnes

NL Vergroent

Steenbreek werkt samen met een groot aantal organisaties binnen de coalitie NL Vergroent aan de doelstelling om de Nederlandse tuinen gezamenlijk sneller te vergroenen. 'Een groener Nederland begint in je eigen tuin' is de overkoepelende slogan om aandacht te vragen voor minder steen en meer groen in tuinen. In deze bijzondere samenstelling werken wij aan drie jaarlijkse campagnes:

Benieuwd naar de organisaties die meewerken aan NL Vergroent? [Klik hier](#)

Week van de Groene Tuin

voorjaarscampagne, de week voor Pasen

Tijdens [De Week van de Groene Tuin](#) worden tuinbezitters gestimuleerd om hun eigen tuin en straat te vergroenen en te verduurzamen. De hele week worden verschillende tips gedeeld rondom zeven verschillende thema's. In 2023 was Milieu Centraal de katrekker van deze campagne. Klokhuis-presentator, WNF-ambassadeur en natuurliefhebber Janouk Kelderman was in 2023 ambassadeur van de Week van de Groene Tuin.

NK Tegelwippen

maart tot en met oktober

Vanaf het voorjaar tot het najaar kunnen gemeenten meedoen aan het [NK Tegelwippen](#) om samen met zoveel mogelijk inwoners Nederland te vergroenen. Deze campagne wordt gevoerd door marketingbureau Frank Lee. Dit jaar is het record van 2023 verbroken met 4.547.866 tegels! Winnaar van 2023 is gemeente Arnhem. Gefeliciteerd!

[Aanmelden](#) voor het NK 2024 kan nog tot maart.

Plant je mee

najaarscampagne, oktober en november

Het najaar is het ideale seizoen voor de aanplant van bomen, bollen en vaste planten. Want door te planten in de herfst kunnen de wortels goed aarden en geniet je in het vroege voorjaar al van een groene en bloeiende tuin. Deze campagne werd eerder gevoerd onder de naam Het Vergeten Plantseizoen en heeft sinds dit jaar een meer actieve houding. Steenbreek was ook dit jaar de karterker van de campagne om diverse doelgroepen te enthousiasmeren om juist in het najaar aan de slag te gaan. Deze herfst zijn er dankzij de bloembollenactie van **'Plant je mee'** meer dan 100.000 biologische bloembollen geplant!

Nationaal Bloembollenweekend

eerste weekend van oktober

Op 7 en 8 oktober werd voor het eerst het **Nationaal Bloembollenweekend** gehouden. Deze actie heeft als doel om het planten van biologische bloembollen in het najaar te promoten en te zorgen dat hommels en bijen in het voorjaar voldoende voedsel hebben. Onderdeel van de campagne is dat mensen biologische bollen kopen en planten. Deze zijn gegarandeerd vrij van chemische middelen. Andere bloembollen kunnen juist schadelijk zijn voor de insecten. De aftrap vond plaats in Culemborg.

Maai Mei Niet

hele maand mei

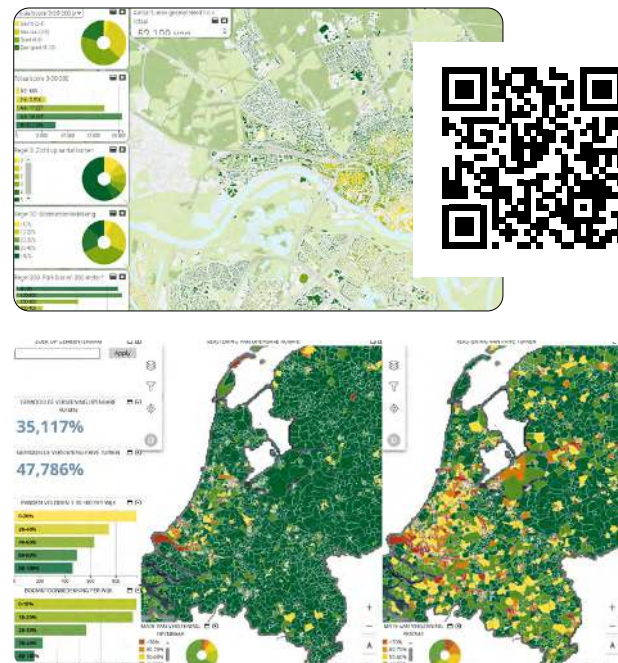
Dankzij deze campagne van de Bijenstichting, Flora van Nederland en Stichting Steenbreek zijn steeds meer tuineigenaren en gemeenten bewust anders gaan maaien. In mei komen vaak de eerste eitjes uit die door de wilde bij zijn gelegd en hebben insecten minder keuze uit bloemen dan in de zomer. Veel tuineigenaren hebben meegedaan met hun gazon en gemeenten hebben laten weten om hun berm- en gazonbeheer aan te passen naar een ecologische maaiwijze. Steenbreek organiseerde op 18 april een expertmeeting voor professionals en andere geïnteresseerden. **Interesse bij veel gemeenten**

Steenbreek Atlas

De Steenbreek Atlas is een interactief dashboard met kaarten over de mate van verstening en groen, in tuinen en openbare ruimte. Deze atlas is tot stand gekomen in samenwerking met Cobra Groeninzicht, als hulpmiddel in de vergroeningsopgave van gemeenten die zijn aangesloten bij Stichting Steenbreek. Waar liggen de kansen om, samen met inwoners, verder te vergroenen? Steenbreekgemeenten kunnen de basisversie van de atlas gratis inzien, met gegevens op wijkniveau. Is er behoefte aan meer verdieping, dan kunnen zij een jaarlicentie aanschaffen voor data op detailniveau, en diverse modules gericht op de omgevingsvisie, de 3-30-300-regel, bomenkansen en groenbedekking.

Nationale Groendag in Arnhem

Gemeente Arnhem, Stichting Steenbreek en de provincie Gelderland organiseerden op 11 oktober de Nationale Groendag 2023 in het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem. Met als belangrijkste vraag: hoe vergroenen we radicaal in de verdichte stad? Vanwege grote belangstelling werd een wachtlijst gehanteerd. Deelnemers waardeerden de Groendag grotendeels als 'goed' en 'uitstekend'.

**NATIONALE
GROENDAG
2023**

Bijeenkomsten

Inspiratiedag Assen

Zelden zal de Inspiratiedag van Steenbreek op zo'n mooie locatie en zonnige dag hebben plaatsgevonden als op donderdag 8 juni op het terrein van Duurzaamheidscentrum Assen. In het buitentheater Tivoli werd de bezoekers een interessant programma voorgeschoteld waaraan de deelnemers door middel van discussie en een rondleiding over het terrein actief mee konden doen.

Groene, Gezonde Bedrijventerreinen Estafette

Tijdens de Groene Gezonde Bedrijven-terreinen Estafette onderzoeken we de juiste manier om een bestaand bedrijven-terrein te vergroenen mét de ondernemers. Hoe kun je als overheid ondernemers stimuleren dat ze aansluiten en daadwerkelijk investeren? De Estafette trok dit jaar langs Deventer, Den Haag, Utrecht en Haarlem.

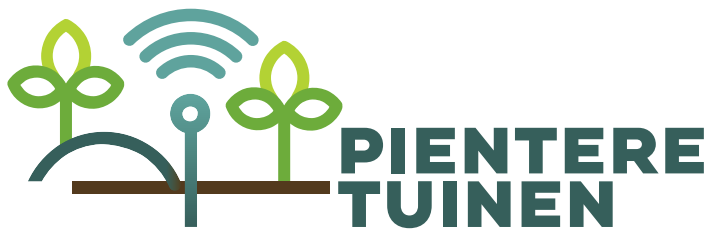

Kennisbijeenkomsten

- 7 februari
Haal groen uit de bubbel
- 9 februari
Plantenkeuze voor biodiversiteit
- 1 november
Roadshow Biodiversiteit - Fryske Marren
- 7 november
Verplanten van grote bomen
- 23 november
Natuurinclusieve en hittebestendige stad

Pientere tuinen

Het doel van het project ***Pientere Tuinen*** is om met 5000 meetpunten in privétuinen van bestaande en nieuwe woningen data te verzamelen en op basis hiervan maatwerk te bieden aan tuinbezitters met tips en voorlichting. De eerste sensor werd begin april geplaatst in de tuin van het hoofdkantoor van de Rabobank in Utrecht, en dat was tevens de start van het driejarige onderzoek.

Plaatsen van de eerste sensor door Lodewijk Hoekstra (l) en Wout Veldstra

Nieuw op steenbreek.nl

- **Steenbreek Atlas**
- **Aanbod ondersteuning bij activiteiten**
- **Rubriek STEENGOED**

In STEENGOED belichten we maandelijks een gemeente die stappen maakt op het gebied van vergroening, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Een gemeente die is aangesloten bij Stichting Steenbreek en een voorbeeld en inspiratie kan zijn voor andere gemeenten. Arnhem mocht deze rubriek aftrappen.

Een greep uit...

Steenbreek(gemeenten) in de praktijk

Utrecht pakt uit met organisatie Boomspiegelfeest

Steenbreek Meppel maakt van oude stenen amfibiemuurtje

Nijmeegse tegelophaaldagen haalt 5500 tegels op

Bijzonder: groene dakpannen in Delft

Tegeltaxi rijdt nu ook in gemeente Heusden

Wijkaanpak met Steenbreek in gemeente Blaricum

Regentonactie in gemeenten Sint-Michielsgestel en Boxtel

Aanmelden voor de Steenbreektrofee '24
KLK HIER! kan van 1 februari t/m 18 mei 2024

Tijdens de Nationale Groendag in Arnhem werd de zevende **Steenbreektrofee** uitgereikt. Maar liefst de helft van de genomineerde projecten kwam dit keer uit het noorden van het land.

Winnaar Maatschappelijke Initiatieven 2023: **Le Roy Tuin, de ecokathedraal van Heerenveen**

Met het gedachtegoed van de ecokathedraal is een vertaalslag te maken naar de Nederlandse tuinen en het loslaten van het netheidssyndroom. De meeste tuinbezitters willen een nette tuin, waar geen blaadje scheef ligt, de stoepen en terrassen altijd kraakhelder zijn en de natuur geen 'rommel' en onkruid achterlaat. De biodiversiteit is gebaat bij rommelhoekjes en een beetje loslaten. De Le Roy tuin is in de afgelopen 57 jaar uitgegroeid tot een groene oase midden in een woonwijk.

Winnaar professionals 2023: **Tuin van de Afrikaanderwijk, Rotterdam**

De Tuin van de Wijk is ván de wijk. De tuin is ontworpen, aangelegd en beheerd door de wijk en wijkpartijen. Bewoners en wijkorganisaties zijn betrokken en leidend geweest bij ontwerp en inrichting. Het onderhouden van de tuin ligt in handen van de wijk, onder begeleiding van professionals.

Hoe is het met de winnaars van voorgaande edities?

Het winnen van de Steenbreektrofee biedt een podium en veel publiciteit en kan zorgen voor **verspreiding van het succes** en bijvoorbeeld een groen lintje van de gemeente. De voornaamste winst van het winnen van de trofee in Landgraaf is dat allerlei maatschappelijke organisaties er een vervolg aan willen geven. In Den Haag leidde de eerste prijs zelfs tot kennisbijeenkomsten met bezoekers uit België.

In de media

Offline: 2 Steenbreespecials

In de media

Online

Partners
Nieuwsbrief ontvangen

Particulieren
Nieuwsbrief ontvangen

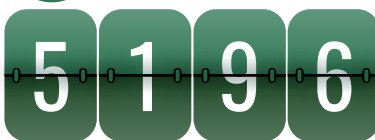
Nieuwsbrieven
verstuurd

Volgers

Volgers

Nieuwsberichten
geplaatst

Volgers

Volgers

In de media

Onder andere de onderstaande media hebben redactionele aandacht besteed aan Steenbreek

Groene Amsterdammer

Trouw

Algemeen Dagblad

NRC Handelsblad

NPO Radio 1

NU.nl

Vroege Vogels

Binnenlands Bestuur

Omroep Friesland

Gemeente.nu

De Limburger

RTV Utrecht

RTV Drenthe

Gebiedsontwikkeling.nu

Stadszaken

Tuin & Landschap

Stad & Groen

Helft gemeenten 'ontsteent' openbare ruimte met Steenbreek

Klimaat & Diversiteit
24 januari 2023 om 18:12
Leestijd: 1 minuut
Stadszaken.nl

Tuinbezitters maken zich zorgen over afname biodiversiteit

Tekst
Ralph Mens

Beeld
Tuin en Landschap

Helft van gemeenten onttogt inmiddels

De helft van de gemeenten is nu aangesloten bij stichting Steenbreek, die strijdt te de publieke en private ruimte.

Marlin Hendriksma 24 januari 2023

Steenbreek: 'Vergroening moet de norm worden'

Tekst
Ralph Mens

Beeld
Stichting Steenbreek

Stichting Steenbreek wil er de komende jaren voor zorgen dat vergroening in tuinen, op bedrijventerreinen en in de openbare ruimte de norm wordt. De tijd van erfgoedbeheer is voorbij, aldus de stichting in haar Manifestatieplan.

Er zijn allerlei recente voorbeelden waaruit blijkt dat het vergroenen van steden en dorpen bovendien draait om het activeren en faciliteren van belevingsinitiatieven en -participatie. Zo zijn in de gemeente Den Haag goede ervaringen met het [aanpak van hofjes en tuintjes](#) in de stad door bewoners zelf de ruimte te geven om plannen aan te dragen voor meer groen en water, en het onderhoud. Ook de allereerste ['vroege vogels'](#) van Nederland, Rijswijk in Utrecht, was een idee van de bewoners. [Burgemeesteren zoals Operatie Steenbreek](#) of het [NRC Tegelvijvers](#) hebben grotere oppervlaktes aan Nederlandse stoepen en tuinen vergoed dan welke wethouder of premieinstantie dat ook zou kunnen.

Trouw

Tuinbarometer

Het schiet nog niet erg op met het vergroenen van de Nederlandse tuin. Ondanks acties als het Nederlandse kampioenschap 'Tegelwijvers' zijn veel tuinen nog erg 'onderhoudsvrij', zo blijkt uit een eerste grote steekproef van de Stichting Steenbreek.

Nederlandse tuintjes zijn nog behoorlijk **versteend**

Omroep Fryslân

Opsterland doet toch mee aan vergroening: "Groen is fijn en helend"

2 februari, 11:24 • 2 minuten leestijd

Gemeente.nu

BEDRIJFSVOERING

SOCIAAL

VEILIGHEID

RUIMTE & MILIEU

LOOPBAAN

BES

De helft van alle gemeenten is druk bezig met vergroenen

25 januari 2023 DOOR NIOBE MOEN

Culemborgse Courant

Nationale bloembollenweekend begint in Culemborg

delimburger.nl

Elk jaar van 10 tot 12 maart wordt de bloembollenweek gevierd in Culemborg, aldus de gemeente.

PIENTERE TUINEN

Groenere tuinen en meer wijsheid dankzij app en sensor

Trouw

Onderzoek: bezitters groene tuinen zijn gezonder

Tuinieren • Wie een flinke, groene tuin heeft, loopt minder kans op allerlei kwalen dan de buurman met een tegeltuin.

van de Stichting Steenbreek, die ivoert voor het vergroenen van tuinen. Steenbreek presenteert de resultaten van een onderzoek naar het klimaat en de gezondheid van de bewoners van de stad.

Bij die voorkeuren voor biodiversiteit en klimaat, telt Steenbreek nu dus ook de voorkeuren voor de gezondheid van de bewoners. Met dit onderzoek in de hand, verwacht de stichting op het gebied van volksgeneeskunde van steenbreek. Het is nog maar een eerste stap. Maar steeds meer mensen het zien met minder privé-groen moeten doen, zal dat de bewoners voor de gezondheidszorg negatief beïnvloeden", denkt directeur Roel van Dijk.

'Werk samen met inwoners aan verbeteren klimaat'

14 februari 2023 DOOR NIOBE MOEN

Home Nieuws Gids Gemist Programma's Podcasts NPO Radio 1 Luistert naar jou

Binnenland

Stenen eruit, groen erin: wie gaat naar huis met de Steenbreektrofee 2023?

Gemeente.nu

BEDRIJFSVOERING

SOCIAAL

VEILIGHEID

RUIMTE & MILIEU

LOOPBAAN

BESTUUR

Steenbreektrofee 2023 voor buurttuinen

11 oktober 2023 DOOR NIOBE MOEN

De winnaars van de zevende editie van de Steenbreektrofee voor een project dat versterking in een gemeente tegengaat, zijn bekend. De oor gaat dit jaar naar De Le Roy tuin in Heerenveen en de Tuin van de Afrikaanderwijk in Rotterdam. Deze buurttuinen werden gekozen uit de ingezonden projecten binnen de bij Stichting Steenbreek aangesloten gemeenten.

Organisatie 2023

Dagelijks bestuur

Wout Veldstra *voorzitter*
Jan Driessen *secretaris*
Saskia Borgers *penningmeester*
Simon de Jong *bestuurslid*
Leander Ernst *bestuurslid*
Monique van der Plas *bestuurslid*
Henk Jense *adviseur*
Roel van Dijk *adviseur*

Algemeen bestuur

Harry Boeschoten *Staatsbosbeheer*
Henk Kuipers *Stadswerk*
Petra Lettink *Klimaatverbond*
Margot Ribberink *Ambassadeur*
Johannes Nieboer *KNNV*
Mirjam Weisscher *Velt Nederland*
Ans Hobbelink *AVVN Samen natuurlijk tuinieren*
Marie-Louise Velthuijzen *Sociaal Tuinieren*
Marianne Platel *Vogelbescherming*
Linda IJmker *IVN natuureducatie*

Programmabureau

Roel van Dijk *directeur*
Dominique van de Kamp *projectleider*
Diane Brilleman *projectassistent*
Wendy Louwen *ondersteunende werkzaamheden*
Monique Aldenhuijsen *bestuursondersteuner*
Hans Bouwman *redacteur*
Robert Ellents *vormgever*
Janny van den Bor *financiële administratie*

Adviseurs

Alexandra Tempelman *Regio Overijssel*
Barbara Tetteroo *Regio Zuid-Nederland*
Hajo Kootstra *Regio Friesland/Groningen/Drenthe*
Henk Jense *Heel Nederland*
Sanne van de Graaf *Regio Noord-Holland*
Chayenne de Witte *Regio Zeeland, Noord-Holland/Zuid-Holland*
Michel van Wijk *Regio Gelderland/Noord-Limburg*
Monique Schers *Regio Utrecht*
Nienke Plantinga *Regio Friesland*
Olaf Molenaar *Regio Gelderland*
Severine Louf *Regio Zuid-Limburg*
Wendy Bakker *Regio Zuid-Holland*

Experts

Bert Griffioen
Chantal van der Leest

Blijf op de hoogte van de activiteiten van Stichting Steenbreek en meld u aan voor onze nieuwsbrief op www.steenbreek.nl

Volg ons via de socials

Verantwoording: In deze Terugblik treft u een overzicht van diverse activiteiten van Stichting Steenbreek in 2023. Het is onmogelijk om al het werk in een handzame uitgave samen te voegen. De redactie heeft zich daarom beperkt tot de meest relevante zaken tot en met medio december 2023. Beeld: Sjon.nl | Beeldbank van de leefomgeving

Steenbreek Missie & Visie

Steenbreek wil de trend om de bodem te verstenen stoppen (in zowel de publieke als private ruimte) en onze leefomgeving in Nederland zoveel mogelijk duurzaam vergroenen. Daarbij kijken we verder dan enkel ontharding, want dat is niet voldoende. Daarom richten onze activiteiten zich op vier kernthema's: biodiversiteit, klimaatadaptatie, sociale cohesie en gezondheid.

De Steenbreekvisie is dat groen weer vanzelfsprekend wordt voor iedereen in Nederland, en dat we van bewoner tot bestuurder hiernaar handelen.

Provincies:

- Flevoland
- Friesland
- Gelderland
- Groningen
- Limburg
- Noord-Brabant
- Noord-Holland
- Overijssel
- Utrecht
- Zuid-Holland

Waterschappen:

- Aa en Maas
- Hollandse Delta
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Hoogheemraadschap van Delfland
- Krimpenerwaard
- Schieland
- Vallei en Veluwe
- Waterschap Limburg
- Wetterskip Fryslân

Corporaties:

- Portaal
- Wonen Midden-Delfland
- Ymere

Partners

Betrokken bedrijven

